

В.В.Голобородько, І.С.Голобородько, Н.М.Чуянова

ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ РАЙОН: пам'ять століть

**Знаменні і пам'ятні
дати на 2015 рік**

63.3(4УКР-4КІР-5ОЛЕКС)

Г 61

Голобородько, В. В.

Олександрійський район: пам'ять століть. Знаменні і пам'ятні дати на 2015 рік / В. В. Голобородько, І. С. Голобородько, Н. М. Чуянова .- Олександрія, 2014 .- 29 с.

В брошурі зібрано і систематизовано історико-краєзнавчі матеріали Олександрійського району: події, факти, розповіді про видатних людей.

Для широкого кола читачів.

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Шановні жителі Олександрійського району, земляки, яких доля розкидала по різних куточках України та світу!

В непростий час ми пропонуємо всім нам згадати і утвердити наше горде звання – жителів Олександрійського краю. Ми хочемо збирати у одне видання щороку знаменні та пам'ятні дати, щоб нагадати всім нам, в якому благословенному краї ми живемо. Це підкреслить нашим нащадкам, нам самим, що поруч з нами жили і творили, захищали землю і виборювали незалежність чимало патріотів рідного краю, чиїм місцем народження є Олександрійський район.

Упорядники календаря пропонують виходити з наступних головних критеріїв відбору та подання інформації.

Перше – територіальне визначення місця народження чи події повинні співпадати з нинішніми кордонами Олександрійського району. Це буде коректною позицією з огляду на історико-краєзнавчий аспект осмислення фактів і подій інших регіонів.

Друге – оскільки визначених на державному рівні критеріїв віднесення визначних подій до пам'ятних не затверджено, ми пропонуємо послуговуватись традиційним визначенням важливості дати, починаючи відлік будь-якої події з 50-літньої давнини. Потім подія може мати кратність 5. Виключення ми усвідомлено зробили для героїв нашого часу, які віддали у 2014 році своє життя за свободу і незалежність України, які є вихідцями з Олександрійського району. Про ці імена та долі цих людей не могли не згадати та не вести вже сьогодні сумний мартиролог героїчних і трагічних подій, свідками яких ми, на жаль, є.

Третє – ми не вважаємо перелік визначених, віднайдених упорядниками визначних для Олександрійського району дат і подій вичерпним. І закликаємо усіх патріотів краю, усіх людей, кому не байдужа доля рідної землі, хто долучається до нашого бажання створити літопис видатних подій і особистостей Олександрійщини, спільно сформувати наступне видання. Слава Україні!

Упорядники:

В.В.Голобородько

(краєзнавче дослідження)

І.С.Голобородько

(методичне і бібліографічне упорядкування)

Н.М.Чуянова

(методичне упорядкування, загальне редагування)

**ГЕРОЇ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО РАЙОНУ,
ЩО ЗАГИНУЛИ У 2014 РОЦІ –
НА ПОЧАТКУ 2015 РОКУ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ
НА СХОДІ УКРАЇНИ**

**Танковський
Євген Анатолійович**

Народився 11 грудня 1979 року в селищі Приютівка Олександрійського району.

Загинув 8 серпня 2014 року

Старший лейтенант, командир взводу 25-ої окремої повітряно-десантної бригади.

Загинув від міни під Торезом (Донецька область) під час виходу з оточення.

Указом Президента України № 873/2014 від 14 листопада 2014 року, «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі», нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

**Козенко
Олександр Сергійович**

Народився 6 листопада 1989 року в місті Олександрії. Був активним учасником хореографічного колективу Олександрійського районного будинку культури

«Авантюрин», талановитим майстром танцювального мистецтва.

Загинув 14 вересня 2014 року.

Солдат, кулеметник 11-ого батальйону територіальної оборони «Київська Русь».

Загинув близько 21-ї години 14 вересня під час обстрілу російськими бойовиками блокпосту в селищі Чорнухи-не Луганської області неподалік Дебальцевого.

Озеров

Максим Петрович

Народився 1988 року, в селищі
Нова Прага.

Загинув 26 вересня 2014 року
в селі Малоорлівка Шахтарського
району Донецької області.

Молодший сержант, військово-
вослужбовець за контрактом вій-

ськової частини А-3435

169-й навчальний центр.

Загинув в ніч з 26 на 27 вересня під час обстрілу терористами блок-посту підрозділу українських військ з РСЗВ «Град», гранатометів, мінометів і танків.

Луцаїна

Олександр Григорович

Народився 29 грудня 1980
року в селі Бутівське Олександрійського району.

Загинув 19 грудня 2014 року в
місті Волноваха Донецької області.

Солдат сапер 3-ого окремого танкового батальйону «Звіробій».

Ввечері 19 грудня 2014 р. поблизу міста Волноваха група саперів виїхала на розмінування об'єкта. При виконанні бойового завдання група потрапила під обстріл, Олександр загинув від смертельного кульового поранення.

Костюк

Віталій Володимирович

Народився 4 серпня 1976 року в селі Косівка Олександрійського району.

Помер від отриманих ран 16 січня 2015 року.

Брав участь у захисті Донецького аеропорту, звідки 8 січня потрапив у госпіталь.

Пойда

Артем Володимирович

Народився 1994 року. Житель селища Нова Прага.

Молодший сержант, вогнеметник 17-го окремого мотопіхотного батальйону.

Загинув 21 січня 2015 року.

Того дня о 7 ранку терористи намагалися здійснити прорив оборонних укріплень опорного пункту під Горлівкою. Артем своєчасно виявив мікроавтобус з 12 сепаратистами, проявив мужність та сміливість і вогнеметом його знешкодив, але сам загинув під час бою.

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО РАЙОНУ 2015 РОКУ

240 років тому (1775 рік) – річниця утворення першого Олександрійського повіту, призначення повітового центру в нинішнє місто Олександрію під час розформування Єлисаветградської провінції у складі Російської імперії.

У 1775 році у зв'язку з поділом провінцій Російської імперії на повіти на території колишньої Єлисаветградської провінції виник Олександрійський повіт.

Верменич Я.В., Склярєнко Є.М. ОЛЕКСАНДРІЯ [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України.- Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2010. - 728 с.: іл.- Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Oleksandriia_mst/- Назва з екрану.

230 років тому (1785 рік) в селі Протопопівка споруджено дерев'яну Троїцьку церкву, одну з найдавніших культових споруд нинішнього Олександрійського району. До нашого часу ні її описи, ні її фрагменти не збереглись.

Про цю подію так розповідає дослідник минулого краю Василь Нікіфоров у своєму нарисі «Селище Протопопівка», коротко викладаючи історію виникнення населеного пункту: «Воно [селище Протопопівка - упорядники] розташоване на річці Інгулець при впадінні в неї річки

Великої Березівки. До прибуття сюди сербів [створення військових поселень Нової Сербії імперським урядом - упорядники], в цьому красивому куточку знаходився хутір Сорочинського протопопа Григорія Горковського, який в той же час мав у Києві на Подолі будинок, біля Іллінської церкви, в сусідстві сотника Павла Гудими. У 1750 Власівський сотник доповідав, що з 21 на 22 лютого гайдамаки напали на карантин, влаштований з нагоди повальної хвороби над Інгульцем, в урочищі поблизу хутора протопопа Сорочинського Григорія Горковського, причому козаків перев'язали, а коней викрали, забравши і зброю. При входженні в Задніпровську Україну сербів, тут поселена була 13-та рота Пандурського (піхотного) полку в 1752 році. При цьому рота ця отримала й іншу назву сербську «Вараждин». Тут до речі варто зазначити, що Хорват [керівник Новосербських поселень - упорядники] всім ротам, крім номерних, давав і іменні назви сербські на пам'ять ті населенні місця в Австрії, де колись вони мешкали... 1760, 23 липня дня, Криловський протопоп Симеон Петров Брејко доповідав Гервасію, єпископу Переяславському і Бориспільському, що підполковник Іван Хорват і піхотного Пандурського полку 13 роти шанца Вараждина прапорщик Лазар Іович «з ротними військовослужбовцями та іншими селянами» бажають влаштувати церкву в ім'я Живоначальної Трійці для чого і заготовили дерево; дворів тут 30, тому просить благословення на закладку церкви. Закладка зазначеної церкви відбулася 10 вересня 1760, її справив протопоп Криловський Симеон Петров. При перетворенні в 1764 році пандурів у гусари, Вараждин залишився 13 ротою Жовтого гусарського полку. У 1785 р побудована нова дерев'яна церква».

Никифоров, В.Н. Материалы для истории возникновения церквей в Александрийском уезде Херсонской губернии [Текст] / В.Н. Никифоров // Записки Императорского Одесского общества истории и древностей. – Т. XXVII – Одесса: Типография «Экономическая», 1907. – [Раздел] II: Материалы. – С. 1 – 56. – Из содержания: Селение Протопоповка. – С. 6-7.

230 років тому (1785 рік) в селищі Нова Прага (тоді - містечко Петриківка) було засновано власний орган місцевого самоврядування - ратушу.

Про цю історичну подію повідомляє краєзнавець Василій Нікіфоров у своїй праці з дослідження історії Нової Праги. Дослідник пояснює причину виникнення власного органу влади бурхливим розвитком містечка внаслідок відкриття нового транспортного шляху через Кременчук до Херсону.

«У 1787 році в містечку Петриківці, враховуючи обидва приходи, було лише поселян чоловічої статі 1356 душ. Коли будувалося місто Херсон з фортецею і церквою, тоді від Кременчука проведений був поштовий тракт через містечко Петриківку, яке від цього отримало велике пожвавлення. Так як в містечку Петриківці було чимало різночинців, то через це в 1785 році заснована тут ратуша, що існувала до 1864 року, коли перейменована була в посадську управу», - зазначає В.Нікіфоров.

Никифоров, В.Н. Материалы для истории возникновения церквей в Александрийском уезде Херсонской губернии [Текст] / В.Н. Никифоров // Записки Императорского

Одесского общества истории и древностей. – Т. XXVII – Одесса: Типография «Экономическая», 1907. – [Раздел] II: Материалы. – С. 1 – 56. – Из содержания: Селение Мошорино. – С. 1-6; Селение Протопоповка. – С. 6-7; Диковка. – С. 8-10; Местечко Дмитровка. – С. 10-13; Субботцы. – С. 13-15; Сентов. – С. 15-17; Вершац. – С. 18-20; Пантазиевка. – С. 20-22; Посад Новая Прага. – С. 22-41.

170 років з дня народження (5 травня 1845 рік) голови Олександрійської земської повітової управи, земського діяча Миколи Івановича Зерваницького (працював на посаді з 1877 по 1903 рік).

У 1871 році обраний гласним Олександрійського повітового земського зібрання.

Був головою з'їзду мирових суддів Олександрійського повіту, повітовим предводителем дворянства.

З 1877 р. і до самої смерті – голова Олександрійської повітової земської управи, директор Олександрійського тюремного відділення.

Особливо значними є його заслуги у розвитку народної освіти й медицини. Зокрема, дякуючи йому Олександрійський повіт прославився тим, що одним з перших у Російській імперії забезпечив народні читання «чарівними» ліхтарями з «туманними» картинками. У 1902 р. народні читання з тіньовими картинками проводились у 87 школах Олександрійського повіту. Було влаштовано 378 читань, які відвідало понад 27 тисяч учнів.

Про популярність Зерваницького свідчить той факт, що на його похорон у село Пустельникове зібралося кілька тисяч селян. Олександрійське земство мало намір з метою

увічнення пам'яті Зерваницького спорудити йому пам'ятник від земства та відкрити в Олександрії ремісничо-грамотне училище його імені. У прощальному слові підкреслювалось: «Він протягом 33 років стояв на сторожі розвитку всіх галузей земського господарства і завдяки йому Олександрійське земство зайняло одне з перших місць в губернії рівнем медицини. Рівень справи народної освіти створила славу повіту не тільки в губернії, а й далеко за її межами».

Помер Микола Іванович у Москві, але похований на батьківщині.

Босько В. Історичний календар Кіровоградщини на 2007 рік. Люди. Події. Факти /В. Босько - Кіровоград:- Центр.-Укр.вид-во, 2006.- С.126

Босько В.М. Історичний календар Кіровоградщини на 2010 рік. Люди. Події.Факти /В. Босько.- Кіровоград:- Центр.-Укр.вид-во,2009-с.73

Босько В. Найвидатніші діячі Олександрійського повітового земства: Іван Гороневич, Микола Зерваницький, Семен Пишчевич та інші / Володимир Босько // Народне слово. - 2012. – 11 травня. - С. 6, 7.

Веселовский Борис Борисович. История земства за сорок лет/ Борис Веселовский .- Санкт-Петербург : Изд-во О. Н. Поповой , 1909-1911 .- т.3.-с.219

Николай Иванович Зерваницкий (Некролог) // Сборник Херсонского земства . – 1903. - № 5. – с. 286-289

165 років з дня народження Попільницького Олексія Захаровича (12 лютого 1850 року), історика, бібліофіла, педагога і громадського діяча.

О.Попільницький народився в містечку Нова Прага Олександрійського повіту в сім'ї псаломщика. Отримав вищу юридичну освіту в Новоросійському університеті міста Одеса. Мав приватну педагогічну практику в різних містах Російської імперії, в тому числі в Олександрійському повіті, а також в Швейцарії. Його дослідження щодо ліквідації кріпосного права ввійшли до класичних досліджень з цього питання. Був заарештованим за підозрою у співпраці з революційною організацією «народників».

Наприкінці життя працював на батьківщині - у Новій Празі (1915-1929 р.р.)

Зібрав унікальну бібліотеку, частина якої, а також його архів, у 1929 році збагатили фонди Всенародної бібліотеки України, нині книжкові фонди Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.

Архів Попільницького містить крім наукових видань і унікальні краєзнавчі матеріали про наш край.

У 2009 році за сприяння відомого новопразького краєзнавця Федіра Плотніра у Києві видано книгу про життя і діяльність О.Попільницького «Бібліотека та архів Олексія Захаровича Попільницького» за авторством Л.М.Дениско.

Босько В.М. Історичний календар Кіровоградщини на 2010 рік. Люди.Події.Факти.-Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2009.-С.49.

Дениско Л.М. Бібліотека та архів Олексія Захаровича Попільницького. – К., 2009. – С.3-32.

Кохан А. І. Олекса Захарович Попільницький [Текст] / А. І. Кохан // Ленінський прапор.- 1982. – 19 лютого.- С.3

Кохан А. И. Книга про нашого земляка [Текст] / А. И. Кохан // Сільський вісник. - 2009. - 29 травня. - С. 6

Кохан А. І. В архіві Енгельса — праця нашого земляка [Текст] / А. І. Кохан // Ленінський прапор.- 1967. – 17 листопада. - С.4

165 років з дня народження дослідника минулого Олександрійщини, українського фольклориста і етнографа Бессараба Івана Венедиктовича.

З 80-их років 19 століття до 1916 року жив і працював вчителем у Новій Празі Олександрійського району. Протягом 30 років збирав та упорядковував народні пісні, легенди, приказки, прикмети, дитячий фольклор, описав багато народних звичаїв і обрядів, які зібрав та опублікував у книзі «Материалы для этнографии Херсонской губернии» (1916), досліджував питання культурних взаємин росіян, українців, білорусів та поляків.

Згадувані «Материалы...» були зібрані на території Олександрійського повіту, зокрема у Новій Празі, про що зазначав сам автор у передмові до видання. Книги з етнографії увійшли до золотого фонду етнографічних досліджень України.

Кохан А.І І.В.Бессараба – етнограф, фольклорист, учитель [Текст] / А.Кохан // Ленінський прапор. - 1971. – 13 листопада.

160 років тому (1855 рік) Олександрія виконувала тимчасово функції губернського центру Херсонщини. Через військовий стан Херсону, губернського міста, в Олександрії були розміщені найголовніші державні установи, судові органи влади.

«З жовтня 1855 і до половини серпня наступного року, з нагоди військових обставин міста Херсону, в Олександрії знаходилися: губернське правління, кримінальна, громадянська і державного майна палати, приказ громадського піклування, лікарська управа, совісний суд, депутатське зібрання, канцелярське і сирітське училище; казенна палата була в Олександрії тільки два місяці. З прибуттям херсонців, як головних і численних споживачів (порівнюючи звісно з Олександрією), ринок наш разом подорожчав і утримав ціни майже однакові і по теперішній час [початок ХХ століття – упорядники]; між тим до прибуття херсонців, Олександрія славилася своєю дешевизною товарів», - розповідає краєзнавець Василь Нікіфоров.

Никифоров, В.Н. Описание прихода, принадлежащего соборной Успенской церкви уездного города Александрии Херсонской губернии [Текст] / В.Н. Никифоров // Херсонские епархиальные ведомости. – 1873. – № 17, 1 сентября; прибавление. – С. 488 – 510. – Содержание: Общій исторический очерк местности, в которой находится приход, приписанный к Успенскому собору г. Александрии. – С. 488 – 491.

155 років (1860 рік) з дня народження Борисова Миколи Івановича, земського статистика, громадського діяча.

Працював статистиком Олександрійського повітового земства, друкував статті у часописах «По морю и суше», «Сборнике Херсонского земства». Уклав унікальне джерело з вивчення земської справи - «Систематический свод постановлений Александрійского уездного земского со-

брана с 1865 по 1888 годы». Автор сільськогосподарських бюлетенів по Олександрійському повіту, автор праць з сільськогосподарської та освітянської тематики: «Сельскохозяйственный обзор по Александрийскому уезду за 1889-1890 год», «Опыт шелководства в Александрийском уезде Херсонской губернии», «Волшебный фонарь в народной школе. По данным Александрийского уездного земства за 1889-1895 г.г.».

150 років з дня проведення (1865 рік) перших земських зборів Олександрійського повіту, органу місцевого самоврядування.

Про початок земської діяльності на Олександрійщині розповідає В.Нікіфоров: «На початку 1865 року введено тут земські установи. Гласних на повіт належить мати 76. У квітні 1869 введено судово-мировий інститут... Перший склад Олександрійської повітової земської управи був наступний: голова, кандидат прав І.І.Горонович та члени: колезький радник Ілля Олександрович Петкович, майор Євген Васильович Левшин, штатський ротмістр І. З. Колесников, поручик Петро Михайлович Агеєв і купець Андрій Іванович Клейменов». Олександрійське повітове земство було одним з активніших у Херсонській губернії, мало чимало видатних земських діячів, опікувалось будівництвом і ремонтом земських лікарень, шкіл, доріг, мостів. Земське зібрання та управа стали осередком формування місцевого органу влади, який мав прогресивні погляди.

Никифоров, В.Н. Очерки Александрийского уезда Херсонской губернии [Текст] / В.Н. Никифоров // Херсонские

епархиальные ведомости. – 1876. – № 22, 15 ноября; прибавлен. – С. 394 – 410; № 23, 1 декабря; прибавления – С. 427 - 460; № 24, 15 декабря; прибавления – С. 165 - 202; 1878. – № 18, 15 сентября; прибавления. – С. 535 – 539; № 19, 1 октября; прибавления. – С. 568-579; № 20, 15 октября; прибавления. – С. 603 – 615.

105 років з дня народження Логвина Григорія Никоновича (1910), українського мистецтвознавця, дослідника стародруків.

Народився в селі Косівка Олександрійського району 22 травня 1910 року в заможній і освіченій селянській родині. Як згадував дослідник, від матері отримав розвинене емоційне відчуття, а від батька — любов до порядку, відповідальність за свої вчинки й незалежний характер.

У 1926 р. закінчив семирічну школу в Олександрії, а в 1929 — сільськогосподарську профшколу в селі Шамівка, після якої працював головним агротехніком, заступником голови і навіть головою колгоспу у селі Дмитрівка. З 1931 року – навчається та працює за межами Кіровоградщини.

Доктор мистецтвознавства, автор численних мистецтвознавчих видань.

Помер 7 березня 2001 року.

Твори Г. Логвина

«Чигирин. Суботів. Архітектурно-історичний нарис» (1954),

«Киево-Печерская лавра» (1958),

«Київ» (1960, 1967, 1982),

«Украинское искусство X-XVIII вв.» (1963),

«Чернигов. Новгород-Сиверский. Глухов. Путивль» (1965, 1980),

«По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки» (1968),
альбом «Софія Київська» (1971; «З глибин. Давня
книжкова мініатюра XI-XVIII століть» (1974, 1977),
«Украинские Карпаты» (1973),
«Український середньовічний живопис» (1976),
довідник-путівник «Украина и Молдавия» (1982, 1987),
«З глибин. Гравюри українських стародруків XVI-
XVIII ст.» (1990) та ін.

*Літературний словник Кіровоградщини.- Кіровоград:
Кіровоградське державне видавництво, 1995. – С.61*

*Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В.
А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії
України. - К.: В-во «Наукова думка», 2009. - 790 с.: іл.*

*Кохан А. І. Шевченківські лауреати з Олександрійщини
[Текст] / А. І. Кохан // Олександрійський тиждень. - 2007.
- 7 червня. - С.2*

*Лауреатами Шевченківської премії які пов'язані з
Олександрією стали Євдокія Колесник, Григорій Логвин,
Борис Нечерда, Іван Литовченко.*

*Кохан А. І. Шевченківський лауреат з Косівки [Текст]
/ А. І. Кохан // Сільський вісник. - 2005. - 29 жовтня. - С. 3*

**105 років з дня народження (19 квітня, за іншими
даними 30 травня 1910 року) Жежері Олександра Юхи-
мовича – Героя Радянського Союзу.**

Олександр Жежеря народився у с. Ворошилівка (тепер
с.Олександрівка) Олександрійського району в сім'ї селя-
нина - бідняка, українець. До війни працював пасічником,

обирався до складу правління колгоспу в рідному селі. Учасник ВВВ. На фронті – із січня 1944 р. Гвардії сержант, командир кулеметного розрахунку. Відзначився у боях за визволення Кіровоградщини, при форсуванні Південного Бугу і Дністра, на Сандомирському плацдармі. Особисто знищив 600 гітлерівців.

Загинув у бою 1944р. у Польщі. Похований у польському селі Конемлоти Келецького воєводства. 13 вересня 1944 року гвардії сержант Жежеря О.Ю. посмертно удостоєний звання Героя Радянського Союзу.

У польському місті Ченстохові, при визволенні якого загинув кулеметник, встановлено пам'ятник герою. Кулемет, на якому викарбувано ім'я Жежері, експонується в одному із залів Центрального музею Збройних Сил СРСР у Москві.

У 1957 р. на честь земляка односельці назвали його рідне село Олександрівкою.

Герои Советского Союза: краткий биографический словарь в 2 т. / Т.:1 Абаев-Любичев. –М: Воениздат, 1987. – с.498

105 років з дня народження (13 листопада 1910 року) Захарченка Михайла Дмитровича, Героя Радянського Союзу.

Народився у с.Червоно-Венедиктівка (тепер с.Ялинівка) Олександрійського району в селянській сім'ї, українець. Семирічку закінчив у 1925 р. у Червоній Кам'янці. Навчався у Шамівській сільськогосподарській профшколі (до 1928). У 1930 закінчив Качинське авіаучилище льотчи-

ків. Учасник ВВВ. На фронт і з липня 1941 р. Війну з фашистами почав командиром ескадрильї, закінчив – командиром авіаполку. Воював на різних фронтах у складі 15 - ї та 17 - ї повітряних армій. На штурмовику ІЛ-2 особисто здійснив 64 бойових вильоти. Полк під його командуванням здійснив 5309 вильотів на штурмування ворожих позицій, знищив 91 літак, багато танків та гармат.

Відзначений орденами Леніна, Червоного Прапора, Олександра Невського та Вітчизняної війни I ступеня, трьома орденами Червоної Зірки.

18 серпня 1945 р. полковнику Захарченку М.Д. присвоєно звання Героя Радянського Союзу. В 1951 р. закінчив Військово-повітряну академію. Із 31 травня 1954 – генерал-майор авіації.

Після війни командував авіачастиною, був начальником авіаційного училища. Жив у Києві. Помер 24.04.1983 року.

Похований у Києві на Байковому кладовищі.

Герои Советского Союза: краткий биографический словарь в 2 т. / Т.:1 Абаев-Любичев. –М: Воениздат, 1987. – С.537

105 років з дня народження (10 вересня 1910 року) Чередниченка Івана Антоновича, Героя Радянського Союзу.

Народився у селі Піщаний Брід Олександрійського району, українець.

Навчався у рідному селі, працював у кам'яному кар'єрі. Із 1933 р. жив у Ленінграді, потім у Іваново-Вознесен-

ську. Призваний до лав Червоної Армії, служив на Далекому Сході. Закінчив військово-політичні курси, був політруком.

Учасник ВВВ. Воював на Південно-Західному, Брянському, Центральному, 1-му і 2-му Білоруських фронтах. Визволяв Україну, Білорусію, Прибалтику, Польщу.

Відзначився під час прориву ворожої оборони на Віслі південніше Варшави, у боях на Одері. Загинув 27 березня 1945 року під містом Штаргардом.

15 травня 1946 року майору Чередниченку І.А. по смертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Чабаненко В.В. Прославлені у віках: нариси про Героїв Радянського Союзу – уродженців Кіровоградської області. – Дніпропетровськ: Промінь, 1983. – С.339.

Чередниченко Іван Антонович [Електронний ресурс]: Герои страны.-Режим доступу:

http://www.warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=16115.- Назва з екрану.

95 років - з дня утворення Олександрійського повіту Кременчуцької губернії Української Радянської соціалістичної республіки.

Декретом ВУЦВКу від 8 червня і додатково від 30 липня 1920 р. утворена Кременчуцька губернія у в складі таких повітів: Золотоніський, Кременчуцький, Хорольський відійшли від Полтавської губернії, Олександрійський відійшов від Херсонської губернії, Черкаський, Чигринський (Чигиринський) відійшли від Київської губернії.

Губернським центром стало місто Кременчук.

До складу Олександрійського повіту Кременчуцької губернії увійшли такі волості: Аджамська, Бандурівська, Богоявленська, Василівська, Верблюжська (Верблюдовська), Глинська, Диківська, Дмитрівська, Звенигородська, Знаменська, Іваньковецька (Іванковецька), Інгульсько-Каменська (Інгульсько-Кам'янська), Косівська, Краснокам'янська, Красносельська (Красносільська).

Адміністративно-територіальний поділ Полтавщини (1648-2012 рр.): довідник з історії адміністративно-територіального поділу. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2012. – С.43-44

85 років - з дня утворення Олександрійського району (1930 рік) – окремої адміністративно-територіальної одиниці України, що підпорядковувалась безпосередньо центральним органам влади, місцева ланка двоступеневої системи державного управління.

Олександрійський повіт 1930 року був одним з елементів «децентралізації», чергової адміністративно-територіальної реформи радянського зразка в Україні. Новий повіт у незмінних межах та значно ширших повноваженнях місцевої влади проіснував до 1932 року.

Підставою створення Олександрійського району стала постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 2 вересня 1930 р. «Про ліквідацію округів та перехід на двоступеневу систему управління».

«Весь апарат державного управління поставлено безпосередньо лицем до низової адміністративно-територіальної одиниці району. Знищено всі перегородки — вста-

новлюється чітка двохступнева система управління. Район дістає величезні й відповідальні завдання в справі дальшого переможного просування соціалістичної перебудови всіх галузей нашого народного господарства і в першу чергу сільського. Район набуває великих прав, але має також і обов'язки. В цій напруженій роботі соціалістичної перебудови всіх сторін життя й господарства країни успіх значною мірою залежить від планових і регулятивних органів республіки, особливо в перших часах, поки районний апарат, природно, виявлятиме деяку слабкість і недосвідченість. Треба зразу ж прийти новим районам радикально на поміч, сказати б, поставити їх на ноги.» - пояснюють мотивацію держави у реформуванні країни. Це фрагмент вступної статті у виданні, що вийшло у світ в той же рік, коли проведено реформування. У цьому виданні, власне, це реформування узагальнено.

В цьому ж унікальному виданні опубліковано цікаві подробиці життя краю 85 річної давнини.

У 1930 році в Олександрійському районі проживало 18 935 міських жителів і 64575 сільських жителів. У 1926 році відповідно 18 705 і 60 840 чоловік.

Переважаючою національністю жителів району були українці – в місті – 69,3%, в селі – 96,9%.

В районному центрі була одна радіоточка загального користування, поштовий, телеграфно-телефонний відділок, 5 трудових шкіл, колективна професійна школа, кінотеатр, одна лікарня з 182 ліжками, 7 лікарями, однією амбулаторією з 6 лікарями, працювала одна електростанція, 3 ценових промзаклади з 471 працівником. В районі обліковувалось чотири лікарні з 214 ліжками, що обслуговувались 11 лікарями. Діяло дві амбулаторії з 6 лікарями.

Площа району складала 1155 квадратних кілометрів. Крім однієї міської ради - міста Олександрії - до району входило 26 сільських рад.

За підрахунками радянських статистиків в Олександрійському районі проживало 23,5% міського населення.

Населення було практично все письменне: в цілому по району 73,2% чоловіків та 42% жінок. Причому в сільській місцевості 66,9% чоловіків були письменними, а от жінки знали грамоту лише 29,3%.

Район мав досить розгалужену систему освіти: 57 чотирирічних шкіл з 136 вчителями та інструкторами і 5439 учнями; 9 семирічних шкіл з 118 педагогами і 3180 учнями; 2 дитячих будинки з 17 працівниками та 258 дітьми. В районі був офіційно збудований один дитячий майданчик. Крім того, діяло дві установи профосвіти, з 30 359 учнями – сільськогосподарська і індустріально-технічна.

Народних будинків було 21, хат-читалень - 15, три кіноустановки і один власний театр.

В «лікнепах» - школах для неграмотного населення різного віку - навчалось 8731 чоловік, в школах для малописьменних – 520 чоловік.

Сільське господарство було головною галуззю народного господарства краю. Орна земля засівалась на 99,3%, причому вирощування зернових культур сягало 76% від посіяного. Найбільш поширеною технічною культурою був на Олександрійщині соняшник – 5,5% від всіх «засівів» в районі.

І ще декілька цікавих цифр. На одного середньостатистичного жителя району у 1929-1930 роках припадало 13 карбованців всіх видатків місцевого бюджету. З них коштів на «соціально-культурні потреби» - 7,96 карбованців.

Нові адміністративні райони УСРР [Текст]: Статистичний довідник – Харків: Господарство України, 1930. – 323 с.

65 років (1950 рік) з дня народження Желєзнякова Євгена Михайловича, українського поета і прозаїка.

Народився в селищі Протопопівка Олександрійського району 20 жовтня 1950 року в родині вчителів. Працював журналістом обласних телевізійних та друкованих засобах масової інформації, автор поетичних та прозових творів для дітей: «Ходить весело вітрець» (1976), «Виріс в полі колосок» (1985), «Танкодром» (1987), «Моє село» (1999). Видав документальну повість «Вибухи гримлять на Волині» у співавторстві.

Літературний словник Кіровоградщини.- Кіровоград: Кіровоградське державне видавництво, 1995. – С.38-39

65 років від дня народження Жахалової Надії Володимирівни (23 грудня 1950 року), краєзнавця, дослідника історії Олександрійського району та міста Олександрії.

Н. Жахалова народилася у місті Татарськ Новосибірської області Росії. У 1974 році закінчила історичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (спеціальність: історик, археолог-музеєзнавець, викладач історії та суспільствознавства). Викладала історію в школах та професійно-технічних училищах Сумської і Кіровоградської областей, працювала завідуючою бібліо-

текою, головним зберігачем фондів краєзнавчого музею, прес-секретарем міської ради та представництва народно-го депутата України у м. Олександрії, завідуючою відділом Олександрійського краєзнавчого музею.

Більше 20 років займається краєзнавчою роботою – дослідженнями з історії заселення Олександрійського краю. Очолює місцевий краєзнавчий осередок, член правління Кіровоградської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

В рамках генеалогічних досліджень з історії дворянських родів та знаменитих земляків краю зібрала багато матеріалів про життя і діяльність всесвітньо відомого вченого, вихідця з Олександрійщини Д.І. Чижевського. Брала участь у міжнародних семінарах, присвячених його життєдіяльності. Має значну кількість публікацій у періодичних виданнях, зокрема, на сторінках «Кіровоградського краєзнавчого вісника».

Брала участь у підготовці буклету «Олександрія – крок у майбутнє» (2001 рік, історична довідка про місто), упорядник та автор коментарів до видання праці Ф.М. Мержанова «Александрия до Октябрьской революции: 1896-1913 годы» (2008 рік), залучалася до укладання коментарів та археографічного опрацювання історико-краєзнавчих матеріалів В.М. Никифорова «Очерки Александрийского уезда Херсонской губернии» та «История города Александрии», виданих у 2008 та 2010 роках, автор серії публікацій у місцевих періодичних виданнях з історії адміністративно-територіального устрою краю, виникнення та заселення сіл Усівки (шанець Бечія, м. Олександрія), Нової Праги (Мурзинка, Петриківка), Голоківки (Бешка), Березівки та ряду інших в околицях сучасної Олександрії.

65 років тому встановлено пам'ятник в селі Войнівка, селі Костянтинівка Олександрійського району (1950 рік) на братській могилі радянських воїнів, що загинули у 1943 році.

60 років тому встановлено пам'ятник в селі Куколівка, Леніно-Перше, Протопопівка, Червона Кам'янка Олександрійського району (1955 рік) на братській могилі радянських воїнів, що загинули у 1943 році.

55 років тому встановлено пам'ятник в селі Леніно-Друге Олександрійського району (1960 рік) на братській могилі радянських воїнів, що загинули у 1943 році.

50 років тому встановлено пам'ятник в селі Попельнасте Олександрійського району (1965 рік) на братській могилі радянських воїнів, що загинули у 1943 році.

Памятники истории и культуры Украинской ССР [Текст]: каталог-справочник. – К.: Наукова думка, 1987. – С.260-261.

ЗМІСТ

Від упорядників.....	3
Герої Олександрійського району, що загинули у 2014 році – на початку 2015 року під час проведення антитерористичної операції на сході України.....	5
Танковський Євген Анатолійович	5
Козенко Олександр Сергійович	5
Озеров Максим Петрович	6
Лупаїна Олександр Григорович	6
Костюк Віталій Володимирович	7
Пойда Артем Володимирович.....	7
Знаменні і пам'ятні дати на 2015 рік	8
240 років тому (1775 рік) – річниця утворення першого Олександрійського повіту	8
230 років тому (1785 рік) в селі Протопопівка споруджено дерев'яну Троїцьку церкву	8
230 років тому (1785 рік) в селищі Нова Прага (тоді - містечко Петриківка) було засновано власний орган місцевого самоврядування- ратушу	10
170 років з дня народження (5 травня 1845 рік) голови Олександрійської земської повітової управи, земського діяча Миколи Івановича Зерваницького	11
165 років з дня народження Попільницького Олексія Захаровича (12 лютого 1850 року), історика, бібліофіла, педагога і громадського діяча	12
165 років з дня народження дослідника минулого Олександрійщини, українського фольклориста і етнографа Бессараба Івана Венедиктовича	14
160 років тому (1855 рік) Олександрія виконувала тимчасово функції губернського центру Херсонщини	14
155 років (1860) з дня народження Борисова Миколи Івановича, земського статистика, громадського діяча	15

150 років з дня проведення (1865) у місті Олександрії Херсонської губернії перших земських зборів Олександрійського повіту	16
105 років з дня народження Логвина Григорія Никонovichа (1910), українського мистецтвознавця, дослідника стародруків	17
105 років з дня народження (19 квітня, за іншими даними 30 травня 1910 року) Жежері Олександра Юхимовича – Героя Радянського Союзу	18
105 років з дня народження (13 листопада 1910 року) Захарченка Михайла Дмитровича Героя Радянського Союзу	19
105 років з дня народження (10 вересня 1910 року) Чередниченка Івана Антоновича, Героя Радянського Союзу.....	20
95 років - з дня утворення Олександрійського повіту Кременчуцької губернії Української Радянської Соціалістичної Республіки	21
85 років - з дня утворення Олександрійського району (1930 рік)	22
65 років (1950 рік) – з дня народження Железнякова Євгена Михайловича, українського поета і прозаїка	25
65 років від дня народження Жахалової Надії Володимирівни (23 грудня 1950 року), краєзнавця, дослідника історії Олександрійського району та міста Олександрії.....	25
Річниці встановлення пам’ятників на братських могилах воїнів.....	27